

2.Прислів'я та приказки : Людина. Родинне життя. Риси характеру / Упоряд. М. М. Пазяк. Київ, 1990. 528 с.

3.Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Українська мова : 10-11класи. Профільний рівень / Мацько Л. І., Груба Т. Л., Семенов О. М., Симоненко Т. В. (наказ МОН України № 1407 від 23.10.2017р.).

4.Українські приказки, прислів'я і таке ін. / Упоряд. М. Номис. Київ, 1993. 768 с.

Смик Віталія

студентка групи СОУМа-32 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри української мови та методики її навчання Гапон Леся.

ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНОЇ НАВИЧКИ «ЧИТАННЯ З РОЗУМІННЯМ» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Якість життя дорослої людини значною мірою залежить від якості освіти. Тож сучасна шкільна система України має бути конкурентоспроможною і високоефективною. Саме на це спрямована реформа «Нова українська школа» (далі – НУШ), анонсована 2016 року. У 2018 – 2021 роках НУШ запроваджено в початковій школі. З 2022 року реформа охопила 5-ті та пілотні 6-ті класи.

В основі освітніх змін – діяльнісний, компетентнісний та особистісно орієнтований підходи, про реалізацію яких у мовні царині писали лінгводидакти Н. Голуб, О. Горошкіна. М. Пентилюк. Проблему формування читацької грамотності опрацьовували Н. Бондаренко В. Новосьолова. Інформацію про стратегії критичного читання знаходимо в працях О. Пометун.

Наскрізні вміння (далі – НВ) як комплекс неспеціалізованих, надпредметних умінь, які відповідають за успішне навчання і майбутній професійній розвиток, високу продуктивність досить детально описано в

чинних освітніх документах. У статті 12 «Закону про освіту» репрезентовано повний перелік НВ: читання з розумінням; уміння висловлювати власну думку усно і письмово; критичне та системне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію; творчість; ініціативність; вміння конструктивно керувати емоціями; оцінювати ризики; розв'язувати проблеми і приймати рішення. У Державному стандарті базової середньої освіти (2020) кожна з них конкретизовано [2, с. 3].

Ми маємо на меті висвітлити основні шляхи формування уміння «читання з розумінням» на уроках української мови.

«Читання з розумінням» передбачає «здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів» [3].

Для формування НВ автори Освітньої програми базової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» пропонують використовувати технологію раціонального читання, що передбачає чотири етапи: 1) формування техніки читання; 2) здатності розуміти прочитане, критично осмислювати й оцінювати інформацію; 3) спроможності переказувати текст, виділяючи інформацію, яку необхідно запам'ятати; 4) створення на основі прочитаного власних текстів [6].

На уроках української мови у базовій школі НВ «читання з розумінням» формується насамперед під час роботи з текстом.

Компетентнісно орієнтовані завдання та запитання за текстом повинні містити матеріал для виокремлення сенсу із прочитаного; стимулювати учнів до зіставлення отриманої інформації з наявними знаннями; звертати особливу

увагу на пошук інформації; сприяти зіставленню власних суджень та прочитаного; мотивувати до надання власної оцінки, аргументів на основі конкретних прикладів та висновків щодо нових відомостей; ініціювати вибудовування власних думок.

Зразки таких завдань знаходимо в сучасних підручниках з української мови для 5 класів НУШ. Наприклад:

Вправа 188. Виразно прочитай тексти.

А. Пташине яйце, розписане мініатюрним орнаментом, називають писанкою. Назва її походить від слова «писати», тобто прикрашати орнаментом. Оригінальний орнамент писанок не лише чарує своєю вишуканістю, мініатюрністю, гармонією колориту, він містить глибоку символіку, що дійшла до нашого часу та єднає з традицією минулого.

У музеї канадського міста Вінніпег експонують понад 8 тисяч українських писанок із різних регіонів України. Музей писанок у вигляді великоднього яйця розташований у місті Коломия Івано-Франківської області (За Романом Михайлишин).

Б. Єдиний у світі музей писанки створено в місті Коломия Івано-Франківської області. Першу музейну експозицію відкрито восени 1987 року в церкві Благовіщення — пам'ятці архітектури XVI століття. 2000 року музей отримав власне приміщення, частиною якого є оригінальна архітектурна споруда, виконана у формі великої писанки.

Сьогодні музейна колекція налічує понад 10 тисяч творів. В експозиції представлено писанки та декоративні яйця не тільки з усіх регіонів України, а й із Польщі, Чехії, Румунії, Словаччини, Франції, Канади, США, Індії, Китаю, Єгипту, Алжиру та інших країн світу (За матеріалами сайту «Карпати інформують»).

Завдання й запитання. Добери заголовки до текстів А і Б. □ Випиши ключові слова, спільні для двох текстів. Що ти вже знав / знала про писанки? Що нового довідався / довідалась? Знайди факти, які однаково викладені в обох

текстах. Знайди розбіжність у фактах, викладених у текстах. Як можна перевіряти достовірність джерел? Запиши за алфавітом виділені слова. □ Дай стислу письмову відповідь (3–4 речення) на запитання «Чому важливо зберігати культурну спадщину народу?» [7, с. 127–128].

Надзвичайно важливо використовувати такі прийоми «читання з маркуванням», «читання в парах», «РАФТ», «Спитай у автора», «Читання передбаченням» тощо.

Отже, уміння «читати з розумінням» допомагає швидко адаптуватися до постійної зміни контексту, самонавчатися, грамотно оцінювати, використовувати та виділяти інформацію серед величезного потоку як інтернет-джерел, так і паперових. А це означає, що людина, яка ним володіє, має більше шансів на успіх. Тож учителі-словесники мають зробити все від них залежне для формування в учнів/учениць життєво необхідних умінь.

Список використаної літератури

1. Бондаренко Н. Читацька грамотність українського учнівства: акценти PISA–2018. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 2. С. 95–103.
2. Голуб Н. Читацька компетентність українських школярів крізь призму матеріалів міжнародного дослідження якості освіти PISA. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 1. С. 57–63.
3. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
4. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Ніколайчук І. Читацька компетентність як фактор взаємодії з художнім текстом. *Психолінгвістика*. 2009. № 3. С. 69–76.

6. Освітня програма базової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України». Адаптаційний цикл (5–6-ті класи). URL:

<https://drive.google.com/file/d/1-wcVQb5ByPUSM-OFbpLYOiq7Ffq1XK1i/view>

7. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. Гапон, О. Грабовська, О. Петришина, О. Підручняк. Тернопіль : Підручники і посібники, 2022. 320 с.

Торкот Анастасія

студентка групи СОУМа-32 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри української мови та методики її навчання Гапон Леся

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Успіх людини значною мірою пов'язаний з її умінням аналізувати власні почуття і переживання, розуміти емоції інших, використовувати отриману інформацію в діяльності, тобто вимагає сформованого емоційного інтелекту.

Уперше про феномен емоційного інтелекту заговорили американські психологи Джон Мейер та Пітер Саловей [5]. Науковці розглядали його як форму соціального інтелекту, що допомагає точно визначати власні та чужі почуття, пов'язані з ними потреби для ефективної співпраці в суспільстві.

Концепція «Нова українська школа» позиціонує уміння визначає розвиток емоційного інтелекту дітей пріоритетним завданням сучасної освіти та вбачає в ньому наскрізне вміння, пов'язане зі всіма компетентностями, що є підґрунтям успішної самореалізації учня/учениці в дорослому житті [2].

Орієнтовний опис наскрізного вміння «конструктивне керування емоціями» передбачає, що шестикласник/шестикласниця: розуміє, як емоції